

УДК 378:373.3/5.011.3-051:811.161.2/005.336.2
DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.102.18>

Тараната Є. В.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ЗАСАДАХ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ

У статті проаналізовано формування граматичної компетенції майбутніх учителів української мови на засадах дослідницького підходу. Відзначено, що в умовах поточної модернізації освітнього процесу системи вищої освіти гостро стоїть питання формування граматичної компетентності як однієї з головних складових професійної підготовки майбутніх учителів української мови, у зв'язку з тим, що сприяє ефективній комунікації в різних сферах діяльності, зокрема й професійній. Дослідницький підхід відіграє важливу роль у навчанні української мови та є одним з ефективних підходів для розвитку майбутніх професійних мовних навичок.

Здійснено аналіз останніх наукових праць, присвячених формуванню граматичної компетенції майбутніх учителів української мови. Визначено, що сучасні підходи, зокрема дослідницький підхід, у викладанні морфології та синтаксису в закладах загальної середньої та вищої освіти набули вагомих змін на основі традицій викладання мови.

У статті розкрито алгоритм реалізації дослідницького підходу для формування граматичної компетенції майбутніх учителів української мови. Обґрунтовані можливості дослідницького підходу в парадигмі компетентнісного навчання.

У статті акцентовано на позитивному результаті дослідницького підходу у формуванні граматичної компетентності, оскільки сприяє залученню студентів до активної роботи з лінгвістичним матеріалом шляхом аналізу, синтезу й порівняння, експериментування з різними граматичними структурами.

Наголошено, що одним з основних завдань майбутніх вчителів української мови є трансформація великого обсягу теоретичних знань у структурний та зручний для засвоєння формат, який полегшує опанування мовного матеріалу здобувачами. Для розв'язання такого завдання пропонуємо дослідницький підхід, який активізує когнітивні процеси, стимулює критичне мислення та самостійну роботу студентів.

Підсумовується, що проаналізований підхід до формування граматичної компетентності є ефективним та позитивно впливає на теоретичні та практичні навички майбутніх вчителів української мови.

Ключові слова: граматична компетентність, дослідницький підхід, мовні навички, інновації, українська мова, професійне навчання, методика навчання.

Сучасний розвиток вищої освіти набуває нових тенденцій, характерною рисою яких є розвиток інформаційних систем, що значно підвищує необхідність творчих навичок. Соціальний аспект життя в XXI столітті вимагає від закладів вищої освіти таких фахівців, які є особистостями, що творчо розвинені, мають м'які навички та здатні до самостійного пошуку істини. Відтак акцентується увага на дослідницькому підході в освіті, який є дієвим під час формування у майбутніх вчителів української мови граматичної компетентності, наукового світогляду, розвитку критичного мислення, пізнавальної діяльності, готовності до науково-дослідної практики вже у професійній сфері. Дослідницький підхід забезпечує синергію між змістом теоретичного матеріалу, формами й методами навчання та зумовлює результативне засвоєння досвіду творчої роботи, граматичного матеріалу й формує корисні вміння та лінгвістичні навички, які позитивно впливають на професійну підготовку майбутніх фахівців.

Вивченню питань формування граматичної компетентності присвячено низку наукових праць українських дослідників О. Ветхова, Н. Скляренко, О. Вовка. Теоретична аргументація методологічних засад окремих аспектів граматики подана в працях зарубіжних і вітчизняних лінгводидактів, зокрема С. Омельчука, Р. Христіанінової, С. Єрмоленко, М. Чабайовської, І. Кухарчук, С. Карамана, О. Караман, О. Біляєва, О. Горошкіної та ін. Дослідницький підхід розглядали у своїх працях такі вчені як Н. Бібік, Н. Буринська, С. Гончаренко, О. Савченко. Проте, незважаючи на вагомий внесок вищезгаданих науковців, у вітчизняній лінгводидактиці досі бракує фахових досліджень, присвячених питанню формування граматичної компетенції майбутніх вчителів української мови на засадах дослідницького підходу.

Попри те, що проблематиці дослідницького підходу приділено чисельну кількість наукових праць у різних періодах навчання та у різноманітних типах навчальних закладів, у лінгводидактиці відсутні дослідження, пов'язані з цим підходом, який є доцільним для формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Подане дослідження спрямоване на заповнення прогалини в особливостях застосування дослідницького підходу для формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Мета статті. Висвітлити особливості розвитку методики навчання граматики в закладах освіти в контексті дослідницького підходу. Обґрунтувати дослідницький підхід як методологічну основу для формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови

Задля втілення визначеної мети ставимо перед собою розв'язання низки конкретних завдань: з'ясувати зміст і характер дослідницького підходу; визначити можливості дослідницького підходу в парадигмі компетентнісного навчання для наукової діяльності; визначити особливості формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови в контексті дослідницького підходу.

В умовах сучасних тенденцій розвитку освіти можемо спостерігати, що граматична компетентність є однією з головних компетентностей вчителя-філолога. У зв'язку з реформами в освіті та розвитком технологій суспільство вимагає досконалих фахівців, які є творчими особистостями та одночасно таких, які керуються етичними критеріями, здатні самостійно визначити мету своєї наукової діяльності, планувати її, бути відповідальними за результати своєї роботи як професіонала, закріплювати в наукові доробки в індивідуальному вигляді та позитивно впливати на розвиток суспільства. Сучасність диктує нові вимоги до майбутніх вчителів української мови, тому фахівці мають відповідати новочасним вимогам ринку праці. Одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми є орієнтація змісту й організації навчання за допомогою дослідницького підходу та пошук ефективних механізмів його впровадження в навчальний процес. Дослідницький підхід використовують у навчанні вже тривалий час; ще Ж.-Ж. Руссо, впроваджуючи цей підхід у процес навчання, вважав, що шляхом використання зрозумілих питань можна розвинути розумові здібності особистості. Лише через власне усвідомлення можна по-справжньому засвоїти нові знання. Дослідницький підхід – стратегія навчання, яка акцентує увагу на формуванні в майбутнього вчителя-філолога мовної дослідницької компетентності за допомогою пізнавальних процесів та науково-пошукової діяльності, що сприяє формуванню критичного мислення та здатності до самостійного аналізу мовних явищ. Сутність дослідницького підходу в аспекті граматичної компетентності полягає в органічному поєднанні теоретичних знань та практичних навичок. Основу дослідницького підходу у формуванні граматичної компетентності становить тісний зв'язок між теоретичним матеріалом із мовознавства й сучасними методами навчання; саме така синергія забезпечує позитивну реалізацію ключового компонента цього підходу – творчої та пошукової діяльності майбутніх вчителів-філологів. Основна мета цього підходу в контексті граматичної компетенції – усвідомлене засвоєння мовних одиниць, закономірностей, явищ та результативне використання цих знань у практичній діяльності.

Соціально-дидактичні результати дослідницького підходу в навчанні виявляються через його функції:

- стимулювання дослідницької діяльності. Заохочує здобувачів до активної участі в навчальному процесі за допомогою питань та пошуку відповідей на них;
- розвиток критичного мислення. Сприяє формуванню навичок аналізу, оцінки та порівняння мовних явищ;
- формування фундаментальних знань. Завдяки дослідницькій діяльності здобувачі засвоюють ґрунтовні знання про граматичні структури та вміння правильно їх використовувати на практиці;
- вмотивування здобувачів під час навчання. Дослідницька діяльність мотивує завдяки активній залученості у навчальний процес;
- формування пізнавальної самостійності. Здобувачі у ході виконання завдань у межах дослідницької діяльності займаються плануванням, виконанням та презентуванням своїх досліджень, що сприяє розвитку самоосвіти.

Дослідницький підхід реалізується у різних формах: написання наукових рефератів, тез, доповідей, статей, науково-навчальні семінари, виконання самостійних, практичних, семінарських робіт, завдання під час проходження виробничої практики, робота у студентських наукових товариствах. У сучасних умовах розвитку освіти надзвичайно важливою є участь студентів у виконанні кваліфікаційних наукових робіт, а також проведення досліджень у межах творчої співпраці кафедр, факультетів тощо.

У процесі вивчення граматичних явищ, досліджуючи їх різні відтінки значень, увага здобувачів зосереджена на єдності змісту і форми мовних конструкцій. Семантичні ознаки граматичних категорій, що базуються на таких характеристиках, як зміст і форма, займають першочергове місце для глибокого розуміння мови. З метою підвищення граматичної компетенції майбутніх вчителів-філологів теоретичні знання тісно мають інтегруватися з практичним застосуванням набутих знань у різних видах мовленнєвої діяльності. С. Чавдаров і В. Масальський зазначили, що знання лише граматичних правил не є достатнім для забезпечення грамотності здобувачів [12]. Дослідницький підхід є актуальним для вивчення граматичного матеріалу, бо здійснюється за допомогою широкого спектра методів та прийомів, що враховують зміст навчання, сприяє аналізу й синтезу інформації, розвиває логіку та заохочує здобувачів до самостійної роботи. А. Медушевський підкреслював: «активність школярів на уроках рідної мови може бути високою тільки тоді, коли їх діяльність не зводиться тільки до слухання вчителя, простого відтворення вивченого, а й включає спостереження над фактами мови, їх осмислення і зіставлення, застосування знань на практиці. Безперечно, вчитель повинен розвивати активність дітей не тільки під час відтворення засвоєного матеріалу, але й на основі їх самостійного підходу до розв'язання пізнавальних завдань, тобто розвивати творчу активність, яка проявляється в їх бажанні усвідомити суть завдання, підібрати відомі способи його розв'язання, застосовувати їх у нових умовах» [11, с. 21]. Оскільки знання граматики є основою орфографічних і пунктуаційних навичок здобувачів, науковці дослідницького підходу наголошують на важливості застосування таких загальних принципів навчання – зв'язності, наступності та практичності. Такий підхід передбачає активне залучення здобувачів до аналізу граматичних структур і пошуку закономірностей, спираючись на вже засвоєні знання, та формування зв'язків із темами, що вивчатимуть далі в процесі навчання. Таким способом цей підхід сприяє розвитку критичного мислення, формуванню практичної бази мовних норм для подальшої професійної діяльності та закладає ґрунтовні знання для науково-пошукової діяльності.

Прихильники дослідницького підходу наголошували на змістовому аспекті під час вивчення граматики. О. Біляєв підкреслював, що «урок повинен містити певний обсяг інформації, теоретичних відомостей, засвоєння яких збагачувало б учнів науковими знаннями, мовними і мовленнєвими вміннями і навичками» [4, с. 34]. Застосовуючи дослідницький підхід до вивчення граматичних явищ, студенти можуть отримати комплексне розуміння граматичної структури мови, адже цей підхід не обмежується лише засвоєнням правил та норм, а дає здобувачам змогу досліджувати мову в динаміці її розвитку, аналізуючи в різноманітних аспектах лінгводидактики.

Алгоритм дослідницького підходу для формування граматичної компетентності майбутніх вчителів української мови є багатоступеневим процесом, який базується на принципах самостійної роботи студентів, активної залученості в освітній процес його суб'єктів та поступової інтеграції науково-дослідницької діяльності в навчання. Такий підхід передбачає навчання через проблематику теми дослідження, аналітику й дослідницьку діяльність, що є особливо важливим для вчителів-філологів, які мають не лише досконало володіти теоретичним матеріалом граматики, а й вміти його передавати, формулюючи в учнях зацікавленість у ґрунтовних знаннях про мову й культуру мовлення. У такий спосіб можна довести, що цей підхід дозволяє здобувачам отримувати не лише теоретичні знання, а й активно їх використовувати, що відповідає рекомендаціям О. Біляєва про необхідність збагачення навчальних занять науковими дослідженнями, які формують у майбутніх вчителів української мови наукові інтереси та погляди в лінгводидактиці.

Процес реалізації дослідницького підходу проходить кількома етапами, серед яких: визначення цілей, вибір методів та прийомів, формулювання проблем та гіпотез, збір та обробка даних, аналіз результатів та їх практична значеннєвість, презентація.

Розглянемо кожен етап реалізації дослідницького підходу більш детально:

1. Визначення цілей. Для початку необхідно сформулювати основні цілі дослідницької діяльності, які спрямовані на формулювання граматичної компетентності здобувачів. Для майбутніх вчителів української мови такими цілями можуть бути:

- засвоєння теоретичних знань із граматики мови,
- розвиток аналітичних та дослідницьких умінь для вивчення та пояснення граматичних явищ,
- підготовка до педагогічної діяльності здобувачів з акцентом на самостійне дослідження мови.

2. Вибір методів та прийомів. На другому етапі здійснюється вибір методів та прийомів, які дозволяють здобувачам активізувати свою пізнавальну діяльність. Серед таких методів варто визначити:

- частково-пошуковий метод – під час застосування цього методу здобувачі розв'язують проблемні завдання за допомогою викладача, який створює проблемну ситуацію, підказує наступні кроки до розв'язання ситуації, перевіряє висунуті гіпотези, спрямовує на виявлення зв'язків граматичних явищ, що вивчаються, та допомагає перевіряти правильність результатів і висновків;
- метод проєктів – надає можливість створювати власні проєкти, які присвячені дослідженню граматичних тем або аспектів, наприклад, дослідження складносурядного речення;
- порівняльний метод – дає змогу порівнювати граматичні конструкції української мови з іншими мовами світу для виявлення унікальних особливостей;
- аналіз текстів – передбачає ґрунтовний аналіз текстового матеріалу для розгляду граматичної структури речень у контексті.

3. Формулювання проблем та гіпотез. Третій етап передбачає формулювання дослідницької проблеми, яка пов'язана з граматичним аспектом мови. Здобувачі визначають проблему, висувають гіпотези, які стануть основою для подальшого дослідження. Наприклад, можна досліджувати використання прикметників у різних стилях мови.

4. Збір та обробка даних. На цьому етапі здобувачі самостійно або в групах збирають матеріали для дослідження: тексти, наукові джерела, інтернет-ресурси, приклади граматичних явищ, що дозволяють навести надійні аргументи для розв'язання проблематики дослідження.

5. Аналіз результатів та їх практична значеннєвість. Після збору інформації та її обробки здобувачі переходять до аналізу. Вони порівнюють фактичні дані з теоретичними знаннями, виявляють закономірності, систематизують результати. У процесі аналізу здобувачі можуть використовувати методи порівняння, класифікації та узагальнення. Визначення практичної значущості дає змогу здобувачам зрозуміти прикладний характер виконаної роботи, що сприяє підвищенню їхньої граматичної компетентності.

6. Презентація. Останній етап дослідницької діяльності, на якому здобувачі презентують своє дослідження перед аудиторією. Завершальний етап розвиває в майбутніх вчителів-філологів, навички комунікації та аргументації.

Виходячи з алгоритму реалізації дослідницького підходу, можна визначити основні педагогічні засоби, що сприяють розвитку граматичної компетентності через інтеграцію проблемно-пошукових завдань і моделювання мовних ситуацій. Проблемно-пошукові завдання розвивають аналітичні здібності, формуючи здатність самостійно аналізувати мовні явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та використовувати теоретичні знання на практиці. Моделювання мовних ситуацій у поєднанні з проблемно-пошуковими завданнями сприяє відтворенню та закріпленню граматичних знань та умінь у контексті реальної мовної взаємодії, допомагаючи у такий спосіб усвідомлювати практичне значення граматичних норм і правил

у комунікативних ситуаціях. Можна зазначити, що об'єднання двох основних педагогічних засобів відіграє важливу роль у формуванні граматичної компетентності майбутніх вчителів української мови. Дослідницький підхід також передбачає залучення до проєктної діяльності, що сприяє трансформації великого обсягу теоретичних знань у структурний та зручний для засвоєння формат, який полегшує опанування мовного матеріалу здобувачами.

Висновки. Встановлено, що дослідницький підхід є ефективним, сприяє розвитку творчого, критичного мислення, підвищує рівень теоретичних знань і навичок та позитивно впливає на розвиток граматичної компетентності здобувачів. Відзначено, що впровадження дослідницького підходу в навчальний процес дозволяє структурувати й систематизувати теоретичні та практичні знання здобувачів. Такий підхід в освітньому просторі активізує мисленнєвий процес здобувачів, який оптимізується в процесі дослідницької діяльності з дидактичним складником. Завдяки науково-пошуковій діяльності на граматичні теми під час занять, майбутні вчителі-філологи навчаються не лише обирати відповідні граматичні конструкції для виконання поставлених завдань, але й прогнозувати, аналізувати, систематизувати результат на кожному етапі реалізації алгоритму дослідницького підходу, що сприяє усвідомленому та впевненому застосуванню граматичних знань і вмінь у майбутній професійній сфері.

Використана література:

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. Київ : Радянська школа, 1981. 206 с.
2. Арват Ф. С. Культура спілкування : навчально-методичний посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 328 с.
3. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган П. М. Методика організації науково-дослідної роботи : навч. посіб. Київ : Форум, 2000. 271 с.
4. Беляєв О. Наукові основи змісту уроку мови в загальноосвітній школі. *Методика викладання української мови і літератури* : Республіканський науково-методичний збірник. Київ, 1978. Вип. 8. С. 86-95, С. 34.
5. Вернидуб Р. Формування дослідницької компетентності студентів-бакалаврів педагогічних університетів. *Рідна школа*. № 6 (червень) 2012. С. 58–62.
6. Вихованець І. Р. Граматика. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL : <https://esu.com.ua/article-26811> (дата звернення: 04.04.2024).
7. Вовк О. І. Сучасна стратегія формування англомовної граматичної компетенції у студентів-філологів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2019. № 27. С. 5-10.
8. Горохова Т. О. Граматична компетенція як складова професіограми студента-філолога. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки* : матер. Всеук. наук.-практ. конф. 18 квітня 2013р. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1082/1/T_Gorohova_DMU_3_GI.pdf (дата звернення: 08.11.2024).
9. Інноваційні дослідницькі університети як чинник модернізації освітньо-наукової сфери та розбудови суспільства знань. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/innovaciyni-doslidnicki-universitetiyak-chinnik-modernizacii> (дата звернення: 08.11.2024).
10. Логвинова Я. Науково-дослідницька робота студентів як умова формування екологічної компетентності майбутнього викладача біології. *Гірська школа українських Карпат*. 2013. № 8-9. С. 84–86.
11. Медушевський А. Викладання фонетики і граматики української мови в восьмирічній школі : автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 1964. С. 21.
12. Методика викладання української мови в середній школі : навч. посібник / С. Чавдаров, В. Масальський. Державне учбово-педагогічне видавництво «Радянська школа», 1962. 372 с.
13. Омельчук С. А. Дослідницький підхід до навчання морфології української мови: сутність, зміст і функції. *Теоретична і дидактична філологія* : збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич О. М., 2012. Вип. 12. С. 91–95.
14. Омельчук С. Дослідницький підхід до навчання мови : лінгводидактичний словник-довідник : навч. посіб. Київ, 2015. 56 с.
15. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : збірник вправ і завдань для студентів ОПП «Філологія. Українська мова і література», «Середня освіта. Мови і літератури (польська, українська)», «Середня освіта. Українська мова і література» / укл. Н. М. Торчинська. Вид. друге, доп. Хмельницький, 2021. 128 с.
16. Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2014. Вип. 10 (2). С. 74–77.

References:

1. Aleksyuk A. M. (1981). Zahalni metody navchannia v shkoli. [General teaching methods in school]. Kyiv : Radianska shkola. 206 s. [in Ukrainian].
2. Arvat F. S. (1997). Kultura spilkuvannia: navchalno-metodychnyi posibnyk [Culture of Communication: Educational-Methodological Manual]. Kyiv : IZMN. 328 s. [in Ukrainian].
3. Artemchuk H. I., Kurylo, V. M., & Kocherhan, P. M. (2000). Metodyka orhanizatsii naukovo-doslidnoi roboty : navchalnyi posibnyk [Methodology of Organizing Research Work: Educational Manual]. Kyiv : Forum. 271 s. [in Ukrainian].
4. Bieliaiev O. (1978). Naukovyi osnovy zmistu uroku movy v zahalnoosvitnii shkoli [Scientific Foundations of Language Lesson Content in Secondary Schools]. *Metodyka vykladannia ukrainskoi movy i literatury* : Respublikanskyi naukovo-metodychnyi zbirnyk. 8, 86–95, 34 [in Ukrainian].
5. Vernydub R. (2012). Formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti studentiv-bakalavriv pedahohichnykh universytetiv. [Formation of Research Competence in Bachelor's Students of Pedagogical Universities]. *Ridna shkola*. 6 (June), 58–62 [in Ukrainian].
6. Vykhovanets I. R. (2006). Hramatyka. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Grammar. Encyclopedia of Modern Ukraine] [Electronic resource] / Redkol. : I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiy, M. H. Zhelezniak [et al.] ; NAN Ukrainy, NTSH [National Academy of Sciences of Ukraine, Shevchenko Scientific Society]. Kyiv : Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy

- [Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine]. URL: <https://esu.com.ua/article-26811> (data zvernennia: 04.04.2024) [in Ukrainian].
7. Vovk O. I. (2019). Suchasna stratehiia formuvannia anhlo movnoi hramatychnoi kompetentsii u studentiv-filolohiv [Modern Strategy for the Formation of English Grammar Competence in Philology Students]. *Psykholoho-pedahohichni problemy sil'skoi shkoly* [Psychological and Pedagogical Problems of Rural School], 27, 5–10 [in Ukrainian].
 8. Horokhova T. O. (2013). Hramatychna kompetentsiia yak skladova profesiohramy studenta-filoloha [Grammar Competence as a Component of the Philology Student's Professional Profile]. *Doslidzhennia molodykh uchenykh u konteksti rozvytku suchasnoi nauky* : mater. Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 18 kvitnia 2013 r. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1082/1/T_Gorohova_DMU_3_GI.pdf (data zvernennia: 08.11.2024) [in Ukrainian].
 9. Innovatsiini doslidnytski universytety yak chynnyk modernizatsii osvityno-naukovoї sfery ta rozbudovy suspilstva znan [Innovative Research Universities as a Factor in the Modernization of the Educational and Scientific Sphere and the Development of a Knowledge Society]. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/innovatsiini-doslidnicki-universiteti-yak-chinnik-modernizatsii> (data zvernennia: 08.11.2024) [in Ukrainian].
 10. Lohvynova Ya. (2013). Naukovo-doslidnytska robota studentiv yak umova formuvannia ekolohichnoi kompetentnosti maibutnoho vykladacha biolohii [Scientific Research Work of Students as a Condition for the Formation of Ecological Competence of Future Biology Teachers]. *Hirskia shkola ukrainskykh Karpat*, 8–9, 84–86 [in Ukrainian].
 11. Medushevskiy A. (1964). Vykladannia fonetyky i hramatyky ukrainskoi movy v vosmyrichnii shkoli : avtoreferat dysertatsii doktora filolohichnykh nauk [Teaching Phonetics and Grammar of the Ukrainian Language in Eight-Year Schools : Doctor of Philology Dissertation Abstract]. Kyiv. 21 s. [in Ukrainian].
 12. Metodyka vykladannia ukrainskoi movy v serednii shkoli: navchalnyi posibnyk [Methodology of Teaching Ukrainian Language in Secondary Schools: Educational Manual] / S. Chavdarov, V. Masalskyi. Kyiv : Derzhavne uchebno-pedahohichne vydavnytstvo «Radianska shkola», 1962. 372 s. [in Ukrainian].
 13. Omelchuk S. A. (2012). Doslidnytskyi pidkhid do navchannia morfolohii ukrainskoi movy: sutnist, zmist i funktsii [Research Approach to Teaching Ukrainian Language Morphology: Essence, Content, and Functions]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia* : zbirnyk naukovykh prats. Pereiaslav-Khmelnitskyi : FOP Lukashevych O. M., 12, 91–95 [in Ukrainian].
 14. Omelchuk S. (2015). Doslidnytskyi pidkhid do navchannia movy: linhvodydaktychnyi slovnyk-dovidnyk : navchalnyi posibnyk. [Research Approach to Language Teaching: Linguodidactic Glossary-Reference: Educational Manual]. Kyiv. 56 s. [in Ukrainian].
 15. Torchynska N. M. (ukr.). (2021). Suchasna ukrainska literaturna mova. Syntaksys : zbirnyk vprav i zavdanj dlja studentiv OPP «Filologhija. Ukrainska mova i literatura», «Serednja osvita. Movy i literatury (poljska, ukrainska)», «Serednja osvita. Ukrainska mova i literatura» [Modern Ukrainian Literary Language. Syntax : Collection of Exercises and Tasks for Students of the Educational Program «Philology. Ukrainian Language and Literature», «Secondary Education. Languages and Literature (Polish, Ukrainian)», «Secondary Education. Ukrainian Language and Literature»]. Vyd. drughe, dop. Khmelnytskyj. 128 s. [in Ukrainian].
 16. Tryhub I. P. (2014). Formuvannia hramatychnoi kompetentsii u studentiv nemovnykh spetsialnostei VNZ u protsesi vyvchennia anhlo movy [Formation of grammatical competence in non-linguistic university students in the process of learning English]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia*, 10 (2), 74–77 [in Ukrainian].

Tarapata Ye. Formation of grammatical competence of future teachers of Ukrainian language and literature on the basis of a research approach

The article analyzes the formation of grammatical competence of future teachers of the Ukrainian language on the basis of a research approach. It was noted that in the conditions of the current modernization of the educational process of the higher education system, the issue of forming grammatical competence is acute as one of the main components of the professional training of future teachers of the Ukrainian language, in connection with the fact that it promotes effective communication in various spheres of activity, in particular professional. The research approach plays an important role in learning the Ukrainian language and is one of the effective approaches for the development of future professional language skills.

The analysis of the latest scientific works devoted to the formation of grammatical competence of future teachers of the Ukrainian language was carried out. It was determined that modern approaches, in particular the research approach, in the teaching of morphology and syntax in institutions of general secondary and higher education have undergone significant changes based on the traditions of language teaching.

The article discloses the algorithm for the implementation of the research approach for the formation of grammatical competence of future teachers of the Ukrainian language. Grounded possibilities of the research approach in the paradigm of competence training.

The article emphasizes the positive result of the research approach in the formation of grammatical competence, as it contributes to the involvement of students in active work with linguistic material through analysis, synthesis and comparison, experimentation with various grammatical structures. The main pedagogical tools that ensure the development of grammatical competence through the integration of problem-searching tasks and modeling of language situations are identified.

It is emphasized that one of the main tasks of future teachers of the Ukrainian language is the transformation of a large amount of theoretical knowledge into a structured and easy-to-learn format that facilitates the acquisition of linguistic material by learners. To solve such a task, we offer a research approach that activates cognitive processes, stimulates critical thinking and independent work of students. This approach allows not only to effectively form grammatical competence, but also to thoroughly understand the structure and functions of grammatical material, which is important for the effective professional activity of the future philology teacher.

It is concluded that the analyzed approach to the formation of grammatical competence is effective and has a positive effect on the theoretical and practical skills of future teachers of the Ukrainian language.

Key words: grammatical competence, research approach, language skills, innovations, Ukrainian language, professional training, teaching method.